YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

26.4.2021 VVTDno-2021-459

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
HE 42/2021 vp

Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka tehtävistä säädetään yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) ja laissa yhdenvertaisuusvaltuutetusta (1326/2014). Valtuutettu edistää työllään ulkomaalaisten asemaa ja oikeuksia sekä toimii kansallisena ihmiskaupparaportoijana.

Ehdotettu lainsäädäntö vahvistaisi EU- ja ETA-alueen ulkopuolisista maista tulevien luonnontuotteiden kerääjien asemaa, joka tällä hetkellä on sääntelemätön ja siksi ongelmallista. Ehdotetun lainsäädännön myötä luonnontuotteiden kerääjien asema säilyy kuitenkin osin epäselvänä yrittäjän ja työntekijän välimaastossa. Aseman täsmentymättömyys vaikeuttanee osaltaan valvontatehtävää.

Esityksessä myönteistä on, että kaikki ansiot tulee maksaa ennen kerääjän maasta poistumista ja kerääjällä olisi mahdollisuus seurata kertyneitä ansioita Suomessa olon ajan. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää myös hyvänä esitettyä sääntelyä rekrytointimaksujen sekä kohtuuttomien kulujen veloittamisen kiellosta, sillä velkaannuttaminen ja tuloista vähennettävät kohtuuttoman suuret kulut ovat tyypillisiä indikaatioita ihmiskaupasta tai muusta hyväksikäytöstä. Hallituksen esityksessä on todettu, että viisumihakemus- tai lääkäriajan varaamisesta voisi periä 0-20 euroa ja ennen Suomeen lähtöä järjestettävästä perehdytystilaisuudesta veloitus 30 euroa kultakin kerääjältä. Vaarana on, että lainsäädännössä mainitut maksimiveloitukset vakiintuvat. Paikalliseen, esimerkiksi Thaimaan, keskimääräiseen tulo- ja hintatasoon suhteutettuna kustannukset saattavat olla tarpeettoman korkeita.

YHDENVERTAISUUSVALTUUTETTU PL 24 00023 Valtioneuvosto Puhelin: 0295 666 800 Sähköposti: yvv@oikeus.fi Internet: www.syrjintä.fi

Lakiesitys tuo esiin haasteet kokonaisvaltaisen valvonnan suorittamisessa. Majoituksen osalta valvonta on terveydensuojeluviranomaisella, työsuojeluviranomaiselle keskeisesti puolestaan kuuluvat esityksen 4 § sekä 6 §:n kohdat 1, 5, 6 ja 7. Hallituksen esityksessä esiin nostetulle moniviranomaisvalvonnalle on selkeä tarve, sillä vakavan hyväksikäytön muodot ilmenevät usein olosuhteiden kokonaisuudesta eivätkä yksittäisen lainkohdan rikkeenä.

Esityksen pohjalta jopa kolmasosa, 4-5 henkilötyövuotta, ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön ehkäisemisen kohdennetusta 15 henkilötyövuoden lisäresurssista kohdennettaisiin tähän valvontatehtävään. Valtuutettu on aiemmassa lausunnossaan todennut, että valvontatehtävää varten työsuojeluun tulisi osoittaa lisäresurssi ja esityksen mukaan tätä mahdollisuutta selvitetään. Uudelle tehtävälle tulisi osoittaa oma resurssinsa.

Lainmuutoksesta huolimatta kerääjien asema on edelleen haavoittuva. Luonnontuotteita kerätään usein maaseudulla, kerääjien tukikohtiin ei välttämättä ole mitään julkista liikennettä ja siten mahdollisuus myydä kerätyt tuotteet toiselle ostajalle tai majoituksen vaihto voi olla lähinnä teoreettinen. Yhdenvertaisuusvaltuutettu pitää tärkeänä, että lainsäädännön vaikutuksia luonnontuotteiden kerääjien oikeuksien toteutumiseen seurataan.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu Kristina Stenman

Ylitarkastaja Anni Valovirta